

A. ÖMER TÜRKES romanlar arasında

Geçmişin günahları

Javier Marias, 'Acı Bir Başlangıç Bu'da Franco diktatörlüğünün bitip yeni bir dönemin başladığı yıllarda İspanya toplumsal hayatından renkli ve hüzünlü bir kesit **sergiliyor**. Marias'ın, son döneminde kaleme aldığı roman bir ustalık ürünü.

1951'de Madrid'de doğan Javier Marias, çocukluğunun bir kısmını babası düşünür Julian Marias'ın çeşitli üniversitelerde ders verdiği ABD'de geçirdi. Baba Julian Marias, Franco döneminde uzun süre hapis yatmıştı. Babasının etkisiyle edebiyata ilgisi macera ve çizgi roman merakıyla erken başladı. 14'ünde başladı yazmaya. 19 yaşındayken yayımlanan ilk romanının (Kurdun Toprakları) gençlik döneminde okuyup sevdiği romanların tuhaf bir karışımıydı Marias'a göre. İkinci romanı 'Travesía del Horizonte' Antarktika'da geçen bir macera romanıydı. Pek ilgi çekmemişti. Sonra yazmayı bırakıp çeviriye verdi kendisini. 1980'li yıllarda Madrid, Oxford, Venedik ve Boston'da dersler veren Marias, 1992 yılında yayımlanan 'Corazón tan Blanco' (Beyaz Kalp) ile ticari ve edebi açıdan büyük bir başarı yakalayacaktı. Eserleri 30'dan fazla dile çevrilen, 5 milyon kopya satan, çok sayıda ödül kazanan, 2006 yılında İspanyol Kralliyet Akademisi'ne seçilen Marias, halen Reino de Redonda adlı küçük bir yayınevini yöneticiliğini sürdürüyor.

ÇOK DA GEÇMEDİ ÜZERİNDEN

Hikâyeyi Juan Vere'nin ağzından dinleyeceğiz. Şimdiki zamandan başlayacak anlatmaya. **Artık 50'li yaşların sonuna gelmiş, deneyim sahibi, olgun bir adam. Ancak anlatacakları yaklaşık 34 sene öncesinde yaşadığı bir dizi olayla ilgili.** "Çok da uzun bir süre önce yaşanmadı bu hikâye -ortalama bir hayattan daha kısa bir süre geçti üstünden" diyecek Juan Vere geçmişi hatırlarken...

1980'li yılların başında, henüz 20'li yaşlarını sürerken tanışıyoruz genç Juan ile. Diplomat babasının ilişkileri sayesinde, neredeyse okulundan mezun olur olmaz Eduardo Muriel'in yanında -geçici

Javier Marias

ci ve tuhaf- bir iş bulmuş. 50'sine merdiven dayamış patronu da biraz tuhaf -göz bandı, pipo, ince bıyık, arkaya yatırılmış gür saçlar, terziye diktirilmiş kıyafetler, ara sıra giyilen bir yelek; sanki farkında olmadan çocukluğundaki ve gençliğindeki, 1930'lardaki ve 40'lardaki, filmlerin başrol oyuncularının görüntülerine takılıp kalmış- bir adam. Ve devam edelim; "neredeyse dünyayı gezmiş, hiçbir zaman bütünüyle dingin bir tabiatı olmamış, ortaya çok güzel işler çıkarmış, ancak yeri geldiğinde -kaderine boyun eğerek- en azından kendi bakış açısına göre, rezil filmler çekmek uğruna itibarını, öyle ortalığı velveleye de vermeden, ayaklar altına almak durumunda kalmış"...

Eduardo Muriel'in karısı Beatriz Noquera ise 40'lı yaşlarda, iki çocuk annesi, gösterişli, Juan de Vere'nin yüreğini hoplatacak kadar çekici bir kadın. Muriel'in yanında çalışmaya başladığında herhangi

bir iş tanımı yok genç adamın. Ancak bir süre sonra yönetmenin sürekli yanında dolaştığı, akıl danıştığı, içini döktüğü bir arkadaşına dönüştüyor. Artık Muriellerin evine de taşınmıştır. Bir süre sonra Muriellerin evinde/evliliklerinde işlerin hiç de yolunda gitmediğini fark eder... **Eduardo Muriel'in bir adamı takip etme görevi vermesi üzerine Beatriz'i de gözlemek durumunda kalan Juan Vere, bir süre sonra kendisinin de rol aldığı karanlık bir oyuna çekilecek, geçmişin günahlarının insanların hayatlarını altüst edişine tanıklık edecektir...**

BELLEK YOLCULUKLARI

Çağdaş İspanya ve hatta dünya edebiyatının yaşayan en büyük yazarlarından sayılan ve Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmasına kesin gözüyle bakılan Marias'ın pek çok yapıtı Türkçeye çevrilmişti. 'Beyaz Kalp' (1999), 'Yarın Savaşta Beni Düşün' (1999), 'Ufkun Öte Yanı' (2000), 'Duygusal Adam' (2009) ve başyapıtı sayılan 'Yarınki Yüzün' üçlemesi... **Hepsi de edebiyat tadı veren, iyi kurgulanmış ve gerek bireysel gerek siyasal ve toplumsal önemli meselelere temas eden romanlar.**

Ne yazık ki Marias ve romanlarının Türkiye'de hak ettiği ilgiyi gördüğü söylenemez. Bunun en önemli nedeni, popüler roman okuma alışkanlığına uygun yazmaması. Oysa 'Acı Bir Başlangıç Bu'nun yukarıdaki özetine bakıldığında, içinde barındırdığı aşk, evlilik, şehvet, entrika gibi temalarla özellikle bu tarz romanları ya da bu temalar etrafında dönüp duran TV dizilerini sevenlerin talebini karşılayacağı düşünülebilir. Ne var ki bütün bunları basite indirmemiş Marias, çok daha derin sorgulamaların aracına dönüştürmüştü. **Sadece bireyi değil, bireyle birlikte içinde yaşadığı toplumu, o bireyi şekillendiren siyaseti, ahlak ve moral değerlerini de işin içine katarak büyük bir hesaplaşmaya, yüzleşmeye girişiyor.** Okuyucuyu zorlayacak ve hatta utandıracak bu hesaplaşmanın, sadece ülkesi ile sınırlı kalmayıp tahakküm altında yaşamaya rıza gösteren bütün toplumlara yöneldiğini fark edeceksiniz. Juan Vere'nin Franco dönemi ve sonrasına yönelik değerlendirmeleri hepimize dokunuyor: "İşin aslı korkuyla yaşayan yurttaşların ilk vazgeçtikleri şeydir özgürlük. O kadar ki neredeyse özgürlüklerinden olmak için, özgürlüklerinin

ellerinden alınması için, gözlerinin önünden ilelebet uzaklaştırılması, resimlerde bile görünmemesi için davetiye çıkarırlar, alkış tutarlar bunu yapacak olana ve gider ona verirler oylarını."

'**Acı Bir Başlangıç Bu'da İspanya toplumunun içine düştüğü vaziyeti -ikiyüzlülüğü, mutsuzluğu, düşmanlığı, güç ilişkisini- ortaya dökmek için ise toplumun en küçük yapıtaşını, evlilik kurumunu seçmiş.** Bir yanda kadınların, diğer yanda toplumun çaresizliği ve trajedisi. Ve hepsinin üzerine çöken diktatörlük yıllarının tortusu, insanların kirlenishi...

Javier Marias romanlarının belki de en eleştiriye açık yanı, hemen hepsinin aynı kurguyla yazılması. **Geçmişte yaşanmış, başkalarıyla birlikte anlatıcının kaderine de etki etmiş olayları şimdiki zamanda yorumlayan bir anlatıcı karakterin bakış açısından, birinci tekil şahıs ağzından anlatılıyor hikâyeler.** Anlatıcı karakterler geçmişle ilişkisini kendi iç meseleleriyle de karıştıran ama sorgulamaktan, deneyimlediklerini farklı bakış açılarından tartmaktan, aklın süzgecinden geçirmekten vazgeçmeyen orta sınıftan erkekler. Anlatıcı karakterlerin hatırlamaları yoluyla hem geçmişin hem şimdinin farklı iç çatışmalarına, düşüncelerine temas eden Marias -tıpkı 'Acı Bir Başlangıç'ta yaptığı gibi- zamanın ruhunu yakalıyor.

Kurgunun tektipleşmesi eleştirilebilir ama hakkaniyetli olup, anlattığı hikâyelere çok yakıştığını da eklemek gerekir. Aslında hikâye, kurgu ve dil arasında mükemmel bir uyum var ki eksikliklerin üzerini kolayca örtüyor. Marias, olaylarla anlatıcı arasında incelikli ağırlar kurarken gerçekten çok zengin bir dil kullanıyor. Öyle cümleler kurmuş ki 'Acı Bir Başlangıç Bu'da, aynı cümle içinde hem geçmişi hem bugünü hem bireyi hem toplumu kuşatabilmiş. Kısacası Javier Marias usta bir yazar, elbette belli bir düzeydeki okuyucuya hitap eden romanlar yazıyor.

ACI BİR BAŞLANGIÇ BU
Javier Marias
Çeviren: Seda Ersavcı
Yapı Kredi Yayınları, 2018
448 sayfa, 29 TL.